

Učiteljski Tovariš.

Glasi avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva.

Vsebina: Učiteljski shod. — Književnost in umetnost. — Vestnik. — Uradni razpisi učiteljskih služeb.

Učiteljski shod

V sredo, dne 8. aprila, ob pol 10. uri zjutraj se je vršil v veliki dvorani „Mestnega doma“ shod vsega kranjskega učiteljstva. Od vseh krajev Kranjske so prihiteli pionirji za ljudsko prosveto, učitelji in učiteljice. Njih ogromna udeležba, bilo jih je nad 500, jasno kaže, da vse kranjsko učiteljstvo soglasno kliče, zahteva: Dajte nam kruha! Na shod so prišli tudi sledeči deželni poslanci gg: Ivan Hribar, C. Pirc, dr. Žitnik, Povše, Pogačnik, Jaklič, Arko, Košak, Mejač, baron Lichtenberg, ter dež. šolski nadzornik Hubad, nadalje ravnatelj Levec, podžupan vitez Bleiweis, okraj. šol. nadzornika Zupančič in J. Maier, gimn. ravnatelj Senekovič, ravnatelj Šubic i. dr.

Shod je otvoril predsednik pripravjalnega odbora gosp. nadučitelj Gabršek z naslednjim govorom:

Cenjeni tovariši in tovarišice!

Slovenska in nemška učiteljska društva na Kranjskem so sklenila, da naj vse kranjsko učiteljstvo započne skupno akcijo za izboljšanje svojega gmotnega stanja. V ta namen se je izvolil poseben pripravjalni odbor z nalogo, da skliče vse Kranjsko učiteljstvo na skupen shod.

Prevzeto nalogo je odbor z današnjim dnem dovršil. Na njegov poziv ste od vseh strani lepe naše vojvodine prihiteli, da združeni zastavite svoje sile za uresničenje svojih teženj. Čast mi je, da Vas v imenu pripravjalnega odbora vse skupaj kar najsrčneje pozdravljam in da otvarjam današnji shod, ki je prvi skupni sestanek kranjskega učiteljstva.

Preden preidete na dnevni red, je treba, da si izvolite predsedstvo.

K besedi se je oglasil g. Likar. Predlagam, da se v ime solidarnosti vsega kranjskega učiteljstva voli predsedstvo z vzklikom. Soglasno sprejeto.

Predlagam, da se voli za predsednika g. nadučitelj Gabršek, za podpredsednika gg. Jaklič in Scheschark, za zapisnikarje pa gdč. Miklavčič, g. prof. Schrautzer in učitelj g. Jak. Furlan. Soglasno izvoljeno.

Predsednik: Zahvaljujem se v svojem in v imenu izvoljenih za izkazano nam čast.

Slavni zbor!

Vsi stanovi teže dandanes po izboljšanju svojih neugodnih gospodarskih razmer. Opravičenost teh teženj čim dalje bolj uvidevajo postavodajalni zastopi, zato urejajo prejemke svojih uslužbencev tako, kakor zahtevajo preinačene

življenske razmere. Najprej se je izvršila regulacija uradniških plač. S to regulacijo pa se je razlika med učiteljskimi in uradniškimi plačami le še povečala. Ta razlika škoduje na eni strani ugledu učiteljstva, na drugi strani pa peha učiteljstvo v vedno večjo bedo, zakaj vspricho naraščajoče draginje učitelji ne morejo več ustrezati svojim vsakdanjim potrebam. Zato hite tudi deželni zbori, da ustrezajo svojim učiteljem eksistenčne pogoje. Za drugimi deželami ima priti na vrsto tudi Kranjska, kajti tudi kranjskemu učiteljstvu gre primernejše plačilo za njegovo trudapolno delo. Tudi njemu je treba brze pomoči, da ne omaga pod težo bednih razmer.

Prav zato hoče danes tu zbrano učiteljstvo podati postavodajalnemu deželnemu zastopu verno sliko svojih gmotnih razmer, naslikati mu hoče bedo, ki tare vse kranjsko učiteljstvo, in formulirati svoje opravičene terjatve. To stori tem laže, ker je uverjeno, da mu bodeta visoka c. kr. dež. vlada in preslavni c. kr. deželni šolski svet drage volje stala s svojo pomočjo ob strani.

Ker je zastopnik cesarske vlade na Kranjskem, Njegova ekscelencija g. c. kr. deželni predsednik Viktor baron Hein, blagovolil sporočiti, da je uradno zadržan prisostvovati današnjemu shodu, in ker je tudi njegov namestnik, preblagorodni g. c. kr. dvorni svetnik dr. Andr. grof Schaffgotsch opravičil svojo odsotnost, si dovoljujem, da najsrčneje pozdravljam preblag. g. c. kr. dež. vlade svetnika in šolskega poročevalca Oskarja vit. Kalteneckerja, ki nas je blagovolil kot zastopnik Njeg. ekscelence počastiti s svojo navzočnostjo.

Srčno pozdravljam tudi preblag. gosp. c. kr. deželnega šolskega nadzornika Fran Hubada in vse člane c. kr. deželnega šolskega sveta, katerim bode le bolje plačano učiteljstvo olajševalo delovanje.

S popolnim zaupanjem pa zre danes učiteljstvo sosebno na naše velečastite gg. dež. poslance, v katerih rokah bode končna usoda naših današnjih sklepov. Vodila jih je le ljubezen do šolstva in učiteljstva in s tem do malega našega naroda, da so se v tolikem številu odzvali odborovemu vabilu in nas počastili s svojo navzočnostjo. V imenu vsega kranjskega učiteljstva jih prav iskreno pozdravljam in jim kličem presrečno: Dobro došli! Vabim jih, da tudi oni izjavijo svoje stališče o današnjem razpravnem predmetu.

Hochwerte Versammlung!

Die Lage der krainischen Lehrerschaft ist infolge der herrschenden ungünstigen wirtschaftlichen Verhältnisse so drückend geworden, daß ehestens Abhilfe geschaffen werden muß.

Zur Besprechung dieser Notlage und Beschlußfassung der diesbezüglichen Resolution, wurde die gesammte Lehrerschaft von Krain auf den heutigen Lehrertag einberufen.

Sie haben, werte Berufsgenossen, dem an Sie ergangenen Aufrufe gefolgt. Ich heiße Sie daher herzlich willkommen.

Unsere heutige Versammlung soll ein Notruf an den gesetzgebenden Vertretungskörper des Landes sein, der nicht ungehört verfallen soll, ein Appell an denselben, das krainische Volksschulwesen dem anderer Kronländer nicht hintanstellen zu lassen.

Es gereicht uns daher zur besonderen Genugung, dass uns die hochgeehrten Herren Landtagsabgeordneten mit ihrer werten Anwesenheit beehrt haben. Hier werden sie Gelegenheit haben, sich über die Forderungen der Lehrerschaft zu informieren, um sodann umso entschiedener für die Verwirklichung derselben eintreten zu können.

Ich begrüße Sie daher aufs innigste.

Preden preidemo k dnevnemu redu, mi je čast naznaniti, da preblag. g. dež. glavar Oton pl. Detela zaradi boleznih opravičuje svojo odsotnost. Zastopa ga gosp. deželni poslanec in deželni odbornik Fran Povše, ki pa nas mora zaradi nujnega opravka kmalu zapustiti, zato mu dajem na njegovo prošnjo že zdaj besedo.

Slavni zbor!

„Gosp. deželni glavar je zadržan zaradi boleznih in zato se ne more udeležiti vašega zborovanja. Pooblastil pa je mene, da Vas v njegovem imenu pozdravim. Gosp. glavar je že povedal poslanstvu, katero ga je bilo prišlo vabiti na današnji shod, da priznava vaše težnje. Meni je kot referentu ljudskega šolstva dana prilika poznati kaj je učiteljstvo. Iz srca povem, da ve vsak ceniti vaše delovanje. Vam je izročena naš najdražji zaklad, naša deca; zato se morajo pa tudi stariši sami zavedati, da vzdržujejo one, ki jim vzgojujejo njihove otroke. To ve tudi deželni zbor in zato bode skušal vas zadostiti. V imenu glavarjevem in svojem Vas pozdravljam najpriskrčnejše.“

Dalje mi je naznaniti, da opravičujeta svojo nenavzočnost zaradi odvetniških poslov: državni in deželni poslanec, deželni odbornik in član c. kr. deželnega šolskega sveta g. dr. Ivan Tavčar in deželni poslanec g. dr. Danilo Majaron, ki pozdravljata zborovalce in jim želita mnogo uspeha.

Pismene opravičbe in pozdrave so poslali: državni poslanec g. dr. Andrej Ferjančič (predsednik prebere pismo), deželni poslanec, deželni odbornik in član c. kr. deželnega šolskega sveta g. dr. Adolf Schaffer (predsednik prebere pismo) in deželni poslanec g. dr. Schoepl (prebere se pismo).

Preidemo k dnevnemu redu današnjega shoda, k edini točki: Izboljšanje gmotnega stanja kranjskega učiteljstva.

Oglašeni so 4 govorniki, in sicer:

1.) za „Slovensko učit. društvo“ g. učitelj Engelbert Gangl iz Ljubljane, 2.) za „Nemško deželno učiteljsko društvo“ v Kočevju g. strokovni učitelj Matej Petsche iz Kočevja, 3.) za „Društvo slovenskih učiteljic“ gdč. učiteljica Katarina Droll iz Zasipa, 4.) za „Slomškovo zvezo“ g. nadučitelj Julij Slapšak iz Vodice.

Prvi ima besedo g. tovariš Engelbert Gangl:

Slavni zbor!

Še nikoli ni bilo kranjsko učiteljstvo združeno v tolikem številu in tako edino na znotraj in na zunaj kakor je danes.

In ni nam bilo treba Bog vé koliko dela in agitacije, da smo se sešli v toliki množini. Združile so nas naše do skrajnosti neugodne materijalne razmere, ki so nas pritirale tako daleč, da nam pojema sapa in da ne moremo ob takih razmerah nikamor več naprej! (Odobranje.)

Ponižnost — kakor tudi je lepa čednost — in potrpljenje — kakor tudi je cena stvar — našega učiteljstva sta priklopili do viška. Ni ga več med nami, ki bi se ne upal glasno in brez najmanjše bojzani povzdigniti obsojajočega glasu, da se godi kranjskemu učiteljstvu velika, vnebovpijoča krivica, ko ga puščajo poklicani faktorji v teh težkih časih stradati, njemu in njega familijam trpeti tisto pomanjkanje, ki pritira lahko človeka do obupnosti. (Odobranje.)

Vso dobo, odkar deluje naše učiteljstvo v pomnožitev duševnega kapitala prebivalstva naše kronovine, ni imelo ni enega svetlega trenutka, ni ene vesele prilike, da bi se moglo oddahniti in sestiti za polno mizo z izpočitimi močmi. Vseskozi od prvih, meglenih časov pa sem do današnjega dneva, ko smo prišli glasno protestirat proti takim kričečim razmeram, se vije nepregledna vrsta samih žalostnih dni, ki so srkali moči naših teles in ubijali sile naših duhov. Popolnoma se mi zdi umljivo, če zatoži kdo izmed nas, da se mu zdi njegovo življenje izgubljeno, zanj brez veljave, sama in gola žrtev, ki je malodane kot krvava daritev položena nevhvaležni domovini na oltar! (Odobranje.)

S stoterimi dokazi lahko podprem trditev, da ga ni stanu pod solncem, ki bi bil žrtvoval že toliko fizične in psihične energije v to, da si pribori samo tisto materijalno stališče, ki mu ga jamči zakon; le učiteljski stan ima v tem pogledu lahko neveselo zavest, da prvači med avstrijskimi prosjaki. Leto za letom že trka avstrijsko učiteljstvo sploh in kranjsko učiteljstvo posebe na železne duri vsemogočih avstrijskih blagajnic — a vse dosedanje trkanje je bilo deležno malenkostnih uspehov. Spominjam Vas samo na mnoga naša zborovanja, na mnoge naše ustmene in pismene prošnje, spominjam Vas pa tudi mnogih obljub, ki so bile skoro edini sad vseh naših vdanih prošenj. Najvišja glava vse avstrijske šolske uprave nam je dala že pred leti zagotovilo, da bo učiteljstvu pomagano. Vkljub temu zagotovilu niso se naše gmotne razmere pomaknile niti za las na bolje. Celo narobe! Ker so ostale enake, so zaradi tega danes mnogo slabše nego so bile pred petimi ali šestimi leti, to pa zato, ker se je življenje sploh podražilo, ker je draginja zlasti po nekaterih krajih toliko narasla, da se naši dohodki popolnoma poizgube v njenih neusmiljenih zahtevah.

Da so te zahteve v resnici take, da jih ne zmaga kranjsko učiteljstvo, je več kot resnično. Vzemimo samo učitelja, ki ima n. pr. 140 K mesečne plače — in ta je še eden izmed tistih, ki so „sijajno“ plačani! — Stanovanje ga stane mesečno — pa računajmo z najnižjimi števili — 50 K, hrana 70 K, krojač in črevljar 30 K — in tako ima vsakega prvega 10 K primanjkljaja, s katerimi naj izhaja on in njegova družina ves mesec. Kdor ne verjame, kolika umetnost je to, se lahko o tem nazorno prepriča. Naj zamenja s komurkoli izmed nas svoje dohodke za leto dni, potem bo z nami vred poln tistih občutkov in tiste grenke volje, ki nam danes polje po prsah, potem se mu zbudi vsaj srce, ki bo čutilo za nas, ki bo tudi v resnici hotelo, da se nam pomaga. Kakor je že izhajanje s takimi dohodki ob zdravih telesih velika umetnost, tako je to ob boleznih naravnost ne-

mogoče. Navedel bi lahko slučaje, ki nam pričajo, kaka beda je hodila po učiteljevem stanovanju, ko mu je bolezen priklenila družinico na postelje, in ko ni bilo denarja ne za zdravnika in ne za zdravila. Junak je, kdor premaga to, a brez srca je, kdor neče pomagati poštenemu in zvestemu delavcu na polju ljudske izobrazbe! (Burno odobravanje.)

In to je tisto, slavni zbor: nič srca nimajo ljudje za nas! Nekaj kot prekletstvo je leglo na nas, ko smo prvič ugriznili v trdo skorjo svojega kruha, težko služenege, a vendar vkljub temu mnogokrat očitanege.

Kranjsko učiteljstvo je imelo že mnogokrat priliko poudarjati, da ni kmalu najti večjega nesoglasja, nego je nesoglasje med našim delom in našim plačilom. To je naravnost satira na pošteni in uspešni trud, udarec v lice, zasmeh in sramota!

Od kranjskega učiteljstva se zahtevajo bolj dandanes nego kadarkoli prej vse mogoče in nemogoče stvari, a da bi komu prišlo na misel, da bi nam prisodili za ta, mnogokrat naravnost neizvedljivi trud tudi primerno plačilo, je popolnoma izključeno. Dela imajo zmeraj toliko za nas, da se nam pod njim šibe kolena, ali kruha ni pa ni dobiti, da bi nam ga dali. Na poslednje sploh nihče ne misli, ker ni sre, ki bi čutili z nami, ki bi nam pritrdili, da nismo lilije na polju in ptice pod nebom, ki ne sejejo, a vendar žanjejo, nego da smo čisto navadni ljudje s čisto navadnimi telesnimi potrebami, ki nas ne hranijo samo naši ideali in naše delo, ampak ki nam je treba tudi kruha, in sicer tečnega kruha, če je komu do tega, da naš stan ne izumrje in da se ne bo naše šolstvo še nadalje onečaščalo, kakor se je to začelo goditi v zadnjih dneh in se bo godilo ob takih razmerah v prihodnjih dneh še v večji in sramotnejši meri!

Dobro! Ako pojde z nami tako dalje, ako nas končno res pritirajo do resignacije, potem bo naposled tudi kranjskemu učiteljstvu vse enako, ali gre tako ali gre drugače. Več kot tega uboštva nam ne morejo vzeti, več kot tolikega dela nam ne morejo naložiti: oboje je dospelo že do vrha — uboštvo in delo! V nekatere izmed nas se je že vsesala zla misel, da so prikovani na svoje uboštvo. Zato so se naše notranje sile že uprle večnemu, ponižnemu prosjačenju, zato nas danes silijo, da nastopamo pred javnost s prošnjo, da prihajamo pred njo z zahtevami, ki temelje v § 55. drž. šol. zakona. (Burno, dolgotrajno odobravanje.)

In sedaj imam najlepšo priliko, da v imenu tvojem, slavni zbor, izrečem občudovanje tisti nelogiki, ki je pravzaprav oni zlobni duh, ki nam pripravlja tantalove muke: tu je paragraf, ki nam zagotavlja stanu primerno existenco brez postranskih opravil, tu je država, ki nam je dala ta paragraf, ki ima tudi vrhovno vodstvo in nadzorstvo nad nami, a takoj tu je ravno ista država, ki nam ne da zato, ker ji zvesto služimo, niti grižljaja kruha! In naj se zgodi gospoda moja, da kdorkoli izmed nas samo malce drugače pogleda, nego stoji zapisano, takoj priskočijo z bičem, ki švigne po učiteljevem hrbtu. Usojam se Vam pripomniti, da so to razmere, ki izpremene tudi najpohlevnejše jagnje v volka, razmere, ki jim ni enakih pod božjim solncem. (Resnica je!)

Verjemite mi, dragi tovariši in cenjene tovarišice, da bi se dalo ob tej priliki še mnogo povedati. A glas o našem gmotnem stanju in o vzrokih njega krivičnosti je že tako razširjen, da nam je treba danes samo konstatovati, da ne moremo ob takih razmerah več živeti, da

je popolnoma skrajni čas, da se spravi naše delo in naše plačilo v harmonično skladje. Sicer pa dobe za menoj še drugi govorniki besedo, ki bodo podali mojim besedam to, kar treba, da se iznova razgrne pred našo javnostjo pristna slika o bednem stanju kranjskega učiteljstva, da iznova preverimo poklicana oblastva, da je regulacija — in sicer temeljita in izdatna regulacija naših plač — neodložljiva in najnujnejša potreba.

Zahteve kranjskega učiteljstva so izrečene in utemeljene v prošnjah, ki smo jih poslali visokemu deželnemu zboru kranjskemu l. 1899., dodatek l. 1900 in zadnjič 20. maja 1902. Današnji naš shod pa je najsijajnejši dokaz, da ni kranjsko učiteljstvo nikakor zadovoljno z njih rešitvijo, in sklepi današnjega shoda naj veljajo poklicanim faktorjem kot izjava vsega kranjskega učiteljstva, da bo regulacija njegovih plač šele tedaj pravično izvedena, ko se nam priznajo in nakažejo dohodki, ki bodo do pičice enaki dohodkom državnih uradnikov XI., X. in IX. plačilnega razreda. (Dolgotrajno, burno odobravanje.)

Dokler pa ne dosežemo tega — to bodi rečeno na ves glas — ne bo mirovalo kranjsko učiteljstvo, temveč se bo poleg vestnega izpolnjevanja svojih stanovskih dolžnosti borilo brez prestanka za svoje pravice, da bo tako slej ali prej služilo domovini in dolžnostim, ki smo jih dolžni ugledu svojega stanu! (Viharni dobroklici.)

II. Gospod nadučitelj M. Petsche:

Sehr geehrte Versammlung!

Es sei hiemit gestattet, einen Vergleich zwischen den Bezügen der krainischen Lehrerschaft und den der übrigen Kronländer zu ziehen. Dieser statistische Überblick soll sich in Kürze nur auf die wichtigsten Daten beschränken. Diese Daten haben Bezug auf den Grundgehalt, die Quinquennalzulagen, die Funktionszulagen der Leiter und die Quartiergelder.

1. Grundgehalt. Auf gleicher Stufe bei der Vorrückung in die I. Gehaltsklasse steht mit Krain bloß Istrien, nämlich mit 10%. In allen anderen Kronländern ist das Verhältnis ein weit günstigeres. In Krain kommt unter normalen Verhältnissen, wenn es gut geht, bei den jetzigen Procentsätzen ein Lehrer mit 25 Dienstjahren in die erste Gehaltsklasse. Ein diesbezüglicher Vergleich mit Böhmen, wo jüngst ein neues Gehaltsgesetz in Kraft trat, zeigt, wie sehr die krainische Lehrerschaft durch die ungünstigen Procentsätze in ihrer Vorrückung in höhere Gehaltsstufen geschädigt wird.

In Böhmen bezieht jeder Lehrer mit Lehrbefähigung sofort einen Gehalt von 1200 K, in Krain bezieht er denselben höchstens nach 10 Dienstjahren, weshalb sich schon hier ein Unterschied von 2000 K ergibt. Noch ungünstiger gestaltet sich das Verhältnis vom 10. bis 20. Dienstjahre. In Böhmen erreicht der Lehrer bereits nach 10 Dienstjahren den Betrag von 1600 K Grundgehalt, gleich der I. Gehaltsklasse in Krain. Nun kommt in Krain derselbe höchstens mit 20 Dienstjahren in die II. Gehaltsklasse, nämlich auf 1400 K; daraus ergibt sich ein Unterschied von nicht weniger als 4000 K. Dieser Unterschied steigert sich vom 20. bis 25. Dienstjahre noch mindestens um 1000 K, somit zusammen in 25 Dienstjahren um 7000 K. Der Lehrer in Böhmen bezieht demnach in den ersten 25 Dienstjahren mindestens 7000 K

an Grundgehalt mehr, als der Lehrer in Krain. In vielen Kronländern ist dieser Unterschied noch größer. Schon dieser kleine Vergleich zeigt deutlich, daß die Procentsätze bezüglich der Vorrückung in höhere Gehaltsstufen in Krain wohl dringend einer Abänderung bedürfen.

2. Quinquennalzulagen. Wenn schon die Gehaltsprocent-sätze schmerzlich empfunden werden, so noch mehr die Bemessung der Dienstalterszulagen. Diese sind wohl der wundeste Punkt im Gehaltssystem der krainischen Lehrer; denn in Krain betragen die Dienstalterszulagen tatsächlich nicht einmal 10% der niedersten Gehaltsstufe. Während dieselben in fast allen anderen Kronländern mit 200 K, in einigen auch darüber, bemessen sind, betragen dieselben in Krain bloß 80 K, was pro Jahr nur 16 K und pro Tag 4 h ausmacht. Setzt man den Vergleich mit Böhmen, wo die Dienstalterszulagen gleichfalls 200 K ausmachen, fort, so beträgt der Unterschied zwischen Böhmen und Krain

vom 5. bis 10. Dienstjahre	600 K	} K	} 3600	} K	} 9000
" 10. " 15. "	1200 "				
" 15. " 20. "	1800 "				
" 20. " 25. "	2400 "				
" 25. " 30. "	3000 "				
zusammen 9000 K.					

Der Lehrer in Krain bezieht also bloß an Dienstalterszulagen um 9000 K weniger als der Lehrer in Böhmen und in den meisten übrigen Kronländern. In manchen Kronländern sind die Quinquennalzulagen auch noch höher als 200 K angesetzt; niedriger als in Krain sind sie nirgends, selbst in Istrien, Tirol und der Bukowina nicht.

Gibt man nun zu der obigen Differenz von . 7000 K den Unterschied der Dienstalterszulagen 9000 " so bezieht der krainische Lehrer um 16000 K bis zum 30. Dienstjahre weniger als ein böhmischer Lehrer. Mit dem 30. Dienstjahre wäre beiderseits der Höchstbezug erreicht. Der beträgt nun in Böhmen 2800 K in Krain bloß 2080 K, woraus sich wieder zu Ungunsten des Lehrers in Krain ein jährlicher Minderbezug von 720 K ergibt, der bis zum 40. Dienstjahre 7200 K ausmacht. Rechnet man nun die obigen 16.000 K dazu, so macht dies rund 24.000 K, wobei die Zinsen während dieser langen Zeit nicht mitgerechnet sind. Der Lehrer in Krain bezieht demnach in 35 Dienstjahren bloß an Grundgehalt und Dienstalterszulagen um nahezu 24.000 K weniger als der Lehrer in Böhmen. In andern Kronländern steigt der Unterschied oft noch mehr.

3. Funktionszulagen. Auch in der Funktionszulage der Leiter und Leiterinnen steht bloß Görz und Gradiska auf gleicher Stufe mit Krain. In allen übrigen Kronländern beträgt die Leitungszulage meist das Doppelte von der Krains.

4. Quartiergeld. In Krain beziehen bloß die Lehrkräfte in Laibach Quartiergeld, während in den übrigen Kronländern wenigstens in den größeren Städten Wohnungsgelder gewährt werden. Bekanntlich sind aber die Wohnungen in den krainischen Städten meist auch sehr kostspielig, so daß ein angemessenes Wohngeld sehr notwendig erscheint.

Bei der knappen Bemessung der Zeit mußte sich diese Statistik leider nur auf die wichtigsten Umriss verlegen, aber es dürfte jedem Vorurteilsfreien klar sein, daß die krainischen Lehrer in ihren Bezügen hinter den anderer Kronländer weit zurückstehen, und daß eine Regelung der Bezüge nur einem Gerechtigkeitsgefühl entsprechen würde.

Die krainische Lehrerschaft hofft darum: 1. daß alle Abgeordneten schon bei der nächsten Tagung des Landtages für eine günstigere Stellung der Lehrkräfte eintreten werden, so wie die Lehrerschaft selbst geeinigt zu dieser Frage Stellung nahm; 2. daß sie in dem Vertrauen, welches sie allen Abgeordneten des Landes entgegenbringt, nicht getäuscht werde und 3. daß sich Krain, wie auf allen übrigen Gebieten, auch in der Lehrgelohlsfrage den Kulturbestrebungen der anderen Kronländern würdig an die Seite stellen werde.

Daß die krainische Lehrerschaft in ihren bescheidenen Wünschen, welche sie ebenfalls heute vorzulegen beabsichtigt, nicht getäuscht werden möge — das walte Gott!

III. Učiteljica Katarina Droll:

Slavni zbor!

Pred kakimi 30 leti so stopile na Kranjskem prve učiteljice v javno službo ljudske vzgoje. — V mestih in trgih so bila prva njih mesta, pozneje v večjih župnijah — danes pa najdemo učiteljico v najoddaljenem gorskem selu, na najtežavnejši kategoriji šol — na enorazrednicah. Kaj hoče to reči? — To jasno priča o njeni usposobljenosti, o njeni delavnosti in marljivosti, o njeni vestnosti. Sposobna je torej učiteljica v svoji službi, in zakaj bi tudi ne bila? Usposobila se je na isti državni šoli kot nje moški kolega, usposobila v vseh predmetih, položila iste izpite, pod istimi uveti nastopila javno službo — in zato se prvi čas v istini ni delalo razlike med moško in žensko učno močjo — v njih pravem recte gmotnem razmerju. (Tako je prav!)

Zakon, veljaven do leta 1898., ni poznal nižjih odstotkov za učiteljice — enakopravnost v temeljnih plačah je bila takrat vsaj na papirju in ni se tiskalo, da je učiteljčino delo manj vredno nego učiteljevo.

Pri zadnji regulaciji plač pa se je zgodilo, česar bi nihče ne bil pričakoval — učiteljicam, doslej ravnopravnim z učitelji, se je odvzelo v I. in II. plačilnem razredu po 10% temeljne plače! — Mari se jim je pri tem tudi zljajšalo breme? Nikakor! — Prej ko slej je dolžna učiteljica — kakor nje moški kolega — poučevati po 30 ur na teden, nadomeščati obolele člane, poučevati celo dečke v telovadbi in 12—14 letne dečke v ponavljalni šoli.

Reklo so je tedaj, da se je ravnalo po štajerskih razmerah. — Da, v pravicah se je ravnalo, nikakor pa ne v dolžnostih. Res je, da na Štajerskem dobi učiteljica nekoliko manj plače nego učitelj, a vedno je še tamošnja srednja plača enaka naši najboljši plači na Kranjskem. Ali koliko lažje so dolžnosti štajerske koleginje!

Nad 25 tedenskih ur ni dolžna imeti in ročna dela poučuje le v slučaju, da nima 25 tedenskih ur! — Na mnogih šolah so pa itak nastavljene učiteljice ženskih ročnih del. Avancement učiteljice na Kranjskem po 20—25 službenih letih je torej borih 60 K na leto — in to naj učiteljico bodri, da se bo trudila in težila to doseči. (Klici ogorčenja!)

To razmerje je naravnost sramotno! — Dekla, službojoča 25 let enemu gospodarju, bo komaj s takim poboljškom zadovoljna! — Učiteljice torej stavimo nujni predlog, da se temu kričečemu nedostatku v pravnih razmerah učiteljic odpomore ter odpravi neenakopravnost v temeljnih plačah! (Burno pritrdjevanje!)

Druga nujna zadeva v našem pravem razmerju je pouk v ženskih ročnih delih, ki ga še do danes izvršujemo brezplačno!

Zakon pravi o tem: Učiteljice in podučiteljice v dekliških šolah morajo praviloma poučevati deklice tudi v ženskih ročnih delih, za kar je napraviti poseben šolski oddelek.

Kjer je dekliška šola izročena moškemu učitelju, mora se za poučevanje v ženskih ročnih delih namestiti posebna učiteljica. Kjer ni samostalnih dekliških šol, tam je za dekleta, ki so obvezane v šolo hoditi, napraviti posebne delovne šole, ki so same zase ali pa združene z ljudsko šolo. — Iz tega § sledi, da so le učiteljice na dekliških šolah obvezane poučevati ženska ročna dela, a tam, „kjer ni samostalnih dekliških šol“ in to je povsod, kjer imamo po spolu mešane šole, bi bilo napraviti posebne delovne šole, ki so same zase ali pa združene z ljudsko šolo. — Učiteljice pa gotovo niso vezane še na posebnih šolah, kakršne tu zahteva zakon, brezplačno poučevati! — Ako so pa ta pouk prevzele prve naše prednice tako nekako bona fide — in ga na enak način me nadaljujemo v prepričanju, kako je potreben, zato naj se ga še ne smatra za našo dolžnost! — In ako se v novejšem času to breme vsiljuje z izgovorom, da je v učnem načrtu predpisan za deklice, odgovarjamo na to, da bi se z isto motivacijo dejal lahko v učni načrt za dečke — pouk v deških ročnih delih. (Pritrjevanje)

Ne bom govorila o trudu, ki ga ta pouk provzroča učiteljici, ne o nadštevilu ur, ki ji s tem poukom naraste, ne o neprilikah, s katerimi se ima pri tem pouku boriti — nego iz prosto socijalnega stališča smem staviti pravilo, da je vsako delo vredno svojega plačila!

IV. Nadučitelj Julij Slapšak:

Častiti zbor!

Gospodična predgovornica in tovariša predgovornika so Vam slikali obče gmotno stanje kranjskega učiteljstva ter primerjali plače kranjskega učiteljstva s plačami drugih dežel. Jasno je, da je učiteljstvo kranjske dežele slabo plačano. To čutijo zlasti učitelji z družino. V neznosnem, da, v obupnem položaju so ti zlasti tedaj, ko pride čas, da pošljejo svoje otroke v šolo. Znan mi je slučaj, ko je šolal učitelj štiri svoje otroke. Bog ga je obdaril po največ z deklicami, kar, kakor znano, še več stane. Plačeval je zanje okolo 60 gld., sam pa je služil nekaj nad 50 gld. na mesec. Mislim, da si je lahko predočiti brez komentarja njegov obupni položaj. Da človek v tako kritičnem položaju, torej v nenormalnem stanju, ne more normalno delovati, je umljivo. Umljivo pa ni, da nimajo za take slučaje drugih sredstev, drugih zdravil, kakor da učitelja iz službenih ozirov prestavijo. Tako se je zgodilo tudi temu tovarišu. Mož, znan kot blag značaj, je moral pobrati svoja kopita in odriniti v najskrajnejši kot naše dežele. Tam ima zdaj čas razmišljati, da učitelju na Kranjskem ni dano, svojih otrok stanu primerno vzrediti. Potem se pa dobe še celo ljudje, ki takorekoč s prstom kažejo na učitelja in njegovo družino, češ, druge zna vzgojevati, svojih pa ne zna, svoje pa pušča vnemar.

Gospoda, slučaj, ki sem ga navedel, ni osamljen. Podobno vsaj, če ne enako, se godi pač vsakemu učitelju na Kranjskem, kadar pride tudi zanj čas, da se mu razkropi ljuba družina iz očetove hiše v svet, v šole, in je treba tu di skromno očetovo plačo razkropiti na vse strani. Tu se pride časih do pretresljivih prizorov, ki v vsi svoji nagoti kažejo naš gmotni položaj — in glasno kličejo vsem, ki imajo srce za učiteljstvo: Učiteljstvo na Kranjskem je slabo plačano.

Moja naloga pa ni, govoriti o slabih plačah kranjskega učiteljstva, temveč pokazati na eno onih velikih posledic

naših slabih plač, ki utegne močno škodovati vsemu prebivalstvu kranjske dežele ter ovirati njega splošni napredek in omiko, to je — pomanjkanje učiteljev na Kranjskem.

Pomanjkanje učiteljev na Kranjskem se ne da tajiti.

Mladina, ki se pripravlja za naš težki, odgovornosti polni ali tako slabo plačani stan, izgublja ideale, ki jih zahteva služba, spričo materijelne bede, ki je s stanom združena, pa išče boljšega kruha po lažjih službah, pa beži iz dežele, kar opazujemo tudi pri starejših kolegih, ki se tako pogosto selijo v zeleni Štajer. In tako ni naraščaja, ki bi ga mogla poslati oblastva na vsa nova učna mesta, in tako ni naraščaja, ki bi zamašil vse vrzeli, ki jih naredi med učiteljstvom smrt ali pa upokojenje učiteljev. O tem se razpravlja tudi po časnikih, kjer se pa vendar še vsega ne pove. O pomanjkanju učiteljstva na Kranjskem so nam drastične priče vsa ona učna mesta, za katera se po večkratnem razpisu ne oglasi nihče, oziroma nadučiteljska mesta na večrazrednicah, za katera se tudi nihče ne oglasi, ali le po eden prosilec. Tako na priliko se ni za nadučiteljsko mesto na trirazrednici v Srednji vasi v Bohinju, kjer je nova, lepa šola, krasen kraj, da ga je celo Prešeren opeval, ko se je prvič razpisalo, nihče oglasil. Ali pa za nadučiteljsko mesto v prijaznem dolenskem trgu, na štirirazrednici v Mokronogu, je prosil le eden prosilec, kakor mi je poročal tovariš i. t. d.

Pomanjkanje učiteljstva na Kranjskem se torej ne da tajiti, to pomanjkanje je že sedaj občutno, ko nimamo niti dovolj šol, a utegne polagoma narasti in bo gotovo naraščalo dotlej, dokler dežela ne plača učiteljstva tako, kakor ga mora za njegovo delo plačevati, da bo moglo učiteljstvo skromno sicer, a vendar stanu primerno živeti, brez tistih težkih skrbi za svoj pošten obstanek, brez tistih težkih skrbi torej, ki tako usodepolno vplivajo na učitelja, ter mu jemlje vso energijo in veselje do dela in težke službe. To je prva slaba posledica naših slabih plač. Šole se zidajo, a učiteljev ni, ki bi v njih poučevali.

Druga slaba posledica naših slabih plač je faktum, da marširajo v naše prazne šole, kjer naj se zbira naša nadarjena in ukaželjna mladina, eksistence, ki so napravile v družih službah bankerot, pa se za silo dajo slučajno porabiti tudi za šolo. Seveda, učiteljev ni, in tako marširajo v šole, kakor poročajo časniki — čujte! — dacarji, kondukerji, propali študentje, krojači, učiteljske žene z ljudskošolsko izobrazbo itd.

Vsa čast tem stanovom, nobenega stanu nečemo žaliti, ali kar je res, je res: za šolo niso, naj si ta ali oni še toliko domišlja ali pa tudi trudi — in sicer zato ne, ker jim manjka potrebne šolske izobrazbe in priprave, in sicer splošne in specialne za učitelja. Saj se je celo učiteljstvu, ki je uživalo vso izobrazbo, ki se postavno zahteva od učitelja, treba vedno in vedno učiti in pripravljati, da zadošča zahtevam svojega vzvišenega poklica — v novejšem času mu hočejo pomagati v tem oziru celo s kurzi. Kaj naj rečemo potem o učitelju krojaču, učitelju dacarju, ki besede „metodika“ nikdar slišal ni, tem manj razumel!

Kako nastopa, recimo učitelj-krojač v šoli, kakšni so uspehi njegovi v šoli, kakšen ugled more imeti pri mladini, pri starših, to prepuščam razsodbi častitih zborovalcev. Eno pa konstatiram na tem mestu in menim, da govorim iz srca vsega učiteljstva, če rečem, da nastavljenje takih učiteljev ne povzdiguje prepotrebne stanovskega ugleda in ponosa, in da se čuti vse učiteljstvo žaljeno, kadar prineso novine vest, da so sprejela šolska oblastva zopet kak tak element v naše vrste.

In tako pridem tja, kjer se začno kazati pogubne posledice za vse prebivalstvo kranjske dežele zaradi pomanjkanja učiteljev. Zgodovina nas uči, da le izobraženi narodi v kulturnem in gospodarskem pogledu napredujejo. Zgodovina nas uči, da celo manjši narodi Evrope, čeprav na najbolj izpostavljenem kraju, ki pa stoje na visoki stopnji kulture, se morejo braniti, da ne zapadejo narodni in politični smrti. Voditelji naroda, vprašam Vas, morete li doseči narodne, gospodarske in politične ideale, ki jih gojite, brez izobraženega ljudstva? —

Kaj nam morejo pomagati, na priliko, številne raznovrstne organizacije, ki jih je ustanovila želja po napredku, potreba po gospodarski jakosti kranjske dežele? Ako naše ljudstvo ne bo izobraženo, ne bo znalo prav obračati sadu teh organizacij. Strokovnjaki, ki imajo v tej stvari več izkušenj, trdijo, da uspevajo take organizacije le tam, kjer je dovolj izobraženo ljudstvo, ki zna ravno zaradi izobrazbe samo gospodariti. — Vsi domoljubi stremimo, privedi ljudstvo na višek izobrazbe. Temelj tej ljudski izobrazbi pa dá vendarle dobra šola, ki stori iz mladega človeka, kar more, in mu pokaže pot, kako se naj pozneje, ko zapusti šolske prostore, sam nadalje izobrazuje.

In zdaj vprašam Vas vse, ki vam je mar splošni napredek in omika prebivalstva kranjske dežele: kdo naj polaga temelj narodni izobrazbi, če ne dobra šola z izobraženim učiteljstvom — vprašam Vas, ali si morete misliti izobražen narod, ako mu manjka izobraževalcev — učiteljev?

Rana je na telesu kranjskega šolstva — pomanjkanje učiteljev zaradi slabih plač. Ta rana pa je obenem rana kranjskega ljudstva, ker prav zavoljo tega trpi njega splošni napredek in omika. To rano je ozdraviti natornim potom le na ta način, da se odstrani, kar je slabega. Stran torej s slabimi plačami, in rane na telesu kranjskega šolstva ne bo več — in ljudstvo naše lepe dežele se bo v kulturnem pogledu razvijalo. Bodi dovolj!

Žalostna je posledica za naše ljudstvo — pomanjkanje učiteljev na Kranjskem. Mislim, da je vsak, komur je mar pravi napredek naroda, dolžan delovati na to, da se temu nedostatku kranjskega šolstva odpomore. Zato prosim vse faktorje, ki imajo usodo naroda v rokah, ki pa odločujejo tudi o naši usodi, da upoštevajo naš glas, ki je glas vsega učiteljstva v deželi, ter nam dajo tako eksistencijo, ki je nam potrebna, a našemu ljudstvu koristna.

Gosp. Julij Slapšak prebere naslednjo resolucijo:

A.

Kranjskemu učiteljstvu naj se odmerijo plače, ki bodo enake XI., X. in IX. činovnemu razredu državnih uradnikov.

B.

Dokler pa ne izvedejo pristojna oblastva tega, zahtevamo to:

1. Petletnice po 200 K, ki pa se naj uštevajo od izpita učne usposobljenosti.
2. Aktivitetne doklade po 200 K na leto.
3. Službeno dobo je skrócić na 35 let.
4. Leti provizoriškega službovanja naj se štejeta v pokojnino.
5. Vojaška aktivna leta je šteti v službeno dobo.

6. a) V osebni štatus naj se uvrsti učiteljstvo po službenih letih od prebitega usposobljenostnega izpita.

b) Odstotke po plačilnih vrstah je razdeliti tako:

I. vrsta	25 %
II. „	30 %
III. „	25 %
IV. „	20 %

c) Provizoriške učitelje in učiteljice je uvrstiti v IV. plačilni razred.

č) Vsemu učiteljstvu se mora pripoznati stanarina.

7. Opravilne doklade naj se zvišajo:

za enorazrednice	na 150 K,
„ dvorazrednice	„ 200 „
„ trirazrednice	„ 300 „
„ štirirazrednice	„ 400 „
„ pet in več razrednic	„ 600 „

Vrhutega naj se dovoli za vsak paralelni razred še 50 K remuneracije, ki ni vštvena v pokojnino.

8. Učiteljice naj bodo v vsem in vsakem enako-pravne z učitelji. Poučevanje ženskih ročnih del naj se jim posebe nagradi, ali pa naj se nastavijo posebne učiteljice za ženska ročna dela.

9. Suplenti in suplentinje z izpitom v Ljubljani dobe po 200 K stanarine na leto.

Besedo povzame g. predsednik.

Ker ima vsak zborovalec tiskano resolucijo v roki, mu bode lahko odločiti se, ali naj glasuje zanjo ali ne; zato mi je ni treba dalje razlagati.

Prosim torej, da glasujete. Kdor se strinja s predlagano resolucijo, naj vzdigne roko.

Konstatiram, da je bila resolucija soglasno sprejeta.

Izmed gg. deželnih poslancev se je oglasil k besedi preblagorodni gospod župan ljubljanski Ivan Hribar. Dovoljsem si, da ga najiskrenejše pozdravljam.

Gospod župan Ivan Hribar pozdravi shod v imenu mestnega zbora in mu želi iz sreca najboljšega vspeha. Oprosti zadržanega prijatelja g. dr. Ivana Tavčarja, kateri je izjavil, da se strinja z vsem, kar bode shod ukrenil. G. župan opomni, da je že povedal svoje stališče pri zborovanju „Zaveze“ v Trstu. Priznal je, da se mora vsak zavzeti za učiteljski stan, in da mu je bolj simpatična resolucija pod A kakor pod B. Reklo se bode, da je obetal preveč in da naj vlada kaj stori. To bi bilo prav, ker ona ima tako vse v rokah, ker ima nadzorstvo in včasih prav strogo. Enkrat bode pomagala tudi država, ker je prišla do prepričanja, da je potreba in ker dežela sama ne bode mogla tega storiti. Zvišati se bode morala deželna naklada, ker tega je vredno ljudskošolsko učiteljstvo. Ker ima učiteljstvo nalogo deco vzgojevati, ima tudi pravico zahtevati, da se mu da, česar potrebuje. Ker je resničen pregovor „Najdražja stvar na svetu je neumnost“, bode morala dežela rada ali ne vendar ugrizniti v to jabolko. V imenu narodne stranke obljubi, da bode deloval na izpolnitev vseh predlogov. Burno odobravanje.

V imenu zborovalcev se g. govorniku najsrčneje zahvali predsednik.

Deželni poslanec g. I. Božič pošilja nastopni brzozjavni pozdrav:

Gerovo: Na udeležbi zadržan, želim današnjemu zborovanju najkрасnejših uspehov. Živelo naše učiteljstvo.

Poslanec Božič.

Tudi od raznih tovarišev in tovarišic ter od društev je došlo več brzozjavnih pozdravov, ki vsi izražajo željo, naj bi obrodil današnji shod obilo sadu. (Radi pomankanja prostora jih objavimo prihodnjič.)

Ker bode treba danes sklenjeno resolucijo predložiti na pristojno mesto, prosim, da pooblaščate člane pripravljalnega odbora, da to store.

Treba pa bode tudi še precejšnje agitacije pri deželnih poslancih in pri narodu, da postane regulacija popularna. To delo naj prevzame vsak posamezni učitelj (učiteljica).

Prihajamo k sklepu. Današnji shod nam obuja najboljše nade, da se vresničijo naše zahteve.

Za ta tako lepo vspeli shod se zahvaljujem v prvi vrsti Vam, dragi tovariši in tovarišice, ki ste s svojim taktnim nastopom dokazali, da se zavedate velikega pomena, ki ga utegne imeti današnji dan za ves naš stan.

Zahvaljujem se tudi vsem gg. poročevalcem in gdč. poročevalki za njih stvarne razprave. Sosebno pa izrekam zahvalo gg. deželnim poslancem, da so izvolili označiti svoje ugodno stališče napram regulaciji in izražati svojo blagonaklonjenost do naših teženj. Vemo sicer, da se regulacija ne bode dala izvršiti brez obremenjenja davkoplačevalcev, a prepričani smo, da bode vsakdo rad žrtvoval svoj prispevek za stvar, ki bode končno tudi njemu in njegovim potomcem koristila. Korist od večjih izdajkov bode imela dežela sama. Ko bode učiteljstvo boljše plačano, bode moglo vse svoje moči posvečevati le blaginji ljudstva: o tem se bode pa povišala tudi zmožnost narodova za večje pridobivanje. Šele potem bode mogla naša lepa domovina Kranjska na polju narodne omike in glede sposobnosti za pridobivanje novih virov blagostanja korakati v enaki vrsti z ostalimi avstrijskimi kronovinami, prav po intencijah prvega prijatelja šolstva in učiteljstva, Njegovega Veličanstva našega presvetlega cesarja Franca Josipa I., po onih intencijah, ki so vzvišeni simbol pravičnosti, da se morajo namreč tudi učiteljskemu stanu preskrbeti eksistenčna sredstva.

Zato Vas pozivljam, da združite svoje glasove v trikratni „slava-klic“ Njegovemu Veličanstvu, presvetlemu cesarju, kot najvišjemu zaščitniku šolstva in učiteljstva, Slava! Slava! Slava!

S tem zaključujem današnji shod.

Književnost in umetnost.

P. Hartmann in oratorij „Sv. Frančišek“. V novejšem času sta se prikazali dve svetli zvezdi na glasbenem polju: Perosi in P. Hartman, ki se odlikujeta z izbornimi skladbami, zlasti z oratoriji. Prvi je zložil že več oratorijev in jih vodil po raznih mestih Evrope. Posebno se odlikuje njegov „Natale“, ki se je proizvajal l. 1901 v Vidmu. Drugi sedaj potuje po prestolnih mestih in vodi svoja dva oratorija „Sv. Peter“ in „Sv. Frančišek“. Dne 22. in 23. aprila bo vodil tudi v Ljubljani Sv. Frančiška, Glasbena Matica, naše dično glasbeno društvo, prevzame produkcijo. Pelo bo do 160 pevcev in pevk, orkester bo štel 60—70 mož. Štirje solisti pridejo iz umetniških krogov, tedaj smemo pričakovati izrednega užitka.

P. Hartman je frančiškanski duhovnik, organist v sloveči baziliki Aracoeli v Rimu in vodja konservatorija „S. Chiara“ v Rimu. Rodil se je l. 1863 v Salurnu na Tirolskem vežbal se v glasbi v Bolcan-u, Solnogradu, Inomostu, služboval po svojem posvečenju nekaj let na Tirolskem, potem pa bil sloveč organist v Jeruzalemu. Od ondot je prišel v Rim, kjer biva še dandanes. Veliko pozornost je zbudil, ko se je izvajal njegov prvi oratorij „Sv. Peter“ v cerkvi sv. Karla v Rimu. Oratorij se je moral ponavljati petkrat, in sama kraljica Margerita je počastila produkcijo in čestitala umetniku. L. 1901 je bil P. Hartmann povabljen v Petrograd, kjer je vodil oratorij „Sv. Frančišek.“ Carski dvor sam je bil navzoč in vsa inteligenca Petrogradska, ki je Hartmanna sprejela z veliko ljubeznivostjo in ga odlikavala na razne načine. Lani se je isti oratorij izvajal na Dunaju vpričo cesarja, kateremu je posvečen. Tudi na Dunaju se je zanimala zanj zlasti katoliška aristokracija in svečeništvo. Cesar je P. Hartmannu podelil zlato kolajno in papež Leon XIII zlati križ „pro ecclesia et pontifice.“ Hartmann je nastopil dalje v Bolcanu, v Genfu, v Monakovem, v Neapolu, zopet letos v Rimu in preden pride k nam, gre na povabilo bavarske princesinje Ludovik-Ferdinandove zopet v Monakovo dirigovat „Sv. Petra“. Zložil je tudi drugih skladb veliko obilico in ker je še mlad, upati je, da podari glasbenikom še marsikatero delo.

Oratorij „Sv. Frančišek“ je razdeljen v tri dele. Prvi del obravnava spreobrnjenje sv. Frančiška in ustanovitev treh redov; prične se z overturo, ki jo izvaja orkester, potem moški zbor opeva Frančiškovo nevesto — evangeljsko uboštvo, poedine kitice pa krasno vežejo godala in pihala v kvartetu. Zbor klarisarie je ženski zbor istega motiva. Konča se prvi del s himno, ki preide v veličastvo in bliščeečo fugo. Solisti vežejo zборе, pripovedujejo zgodovinska dejstva in ohranijo kronologijo. Drugi del je idila na gori Alverni, kamor je rad zahajal sv. Frančišek in kjer je prejel Jezusove rane. V tem delu ima glavno ulogo orkester, ki slika naravo na gori Alverni, potem pripovedovalka (sopran) in Frančišek s krasno arijo (junaški tenor).

Tretji del opisuje smrt Frančiškovo. Glasba postane žalostna, Frančišek govori le v kratkih stavkih, veli sobratom, da zapoje mu priljubljeno mu „solčno pesem“ in pesem o sestri smrti in umrje. Duša hiti k Bogu in harpa znači ta vzlet v kvišku dvigajočih se akordih. Zbor blagruje Frančiška z nežno pesmijo „O sanctissima anima“, in sv. Trojica vabi Frančiška, naj ostane vekomaj pri nji: „Mane nobiscum in aeternum!“

P. Hartmann ni glasbenik v smislu modernih skladateljev, ki nam dostikrat podajajo skladbe, katerih nihče ne razume, ki imajo bliščeečo vnanjost, krasno instrumentacijo, sree pa ostane — prazno. „Sv. Frančišek“ nima te vnanjosti, tudi bi mu ne pristala dobro; pač pa je tukaj za sree, za dobro, pobožno sree, mnogo duševnega užitka. Hartmann noče sloveti, marveč boljšati, njegovo delovanje je nekako glasbeno-misijsko, on nas hoče za nekoliko časa prestaviti v one ascetične sfere, kjer ima zemlja stik z nebese. Iz tega stališča se mora presojevati njegov oratorij, ki gotovo bolje uspeva v cerkvi, kjer človeka vse spominja nebá, nego v koncertni dvorani. Glasbena Matica je prevzela jako veliko nalogo in bo imela ogromne stroške. Zategadelj je dolžnost vseh prijateljev glasbe, da jo podpirajo v tej zadači: da prvič vsi pridejo polnoštevilni in da razvijejo veliko agitacijo in privedo seboj člane glasbenih in drugih društev. Produkcija se bo ponavljala vsaj enkrat, tedaj se vsi lahko porazdelé. Vstopnice se že prodajajo, tedaj se naj preskrbi z njo vsakdo o pravem času.

„Cerkv. Glasbenik“.

Vestnik.

Učiteljski konvikt. Tvrška Fr. Ksav. Souvan 19.20 K; gdč. Ema Petsche, učiteljica v Selcih, izgubljena stava 2 K.

J. Dimnik, blagajnik.

Dnevni red okrajni učiteljski konferenci slovenskih ljudskih šol v Ljubljani, ki bo v četrtek, dne 2. julija 1903 ob 9 uri dopoldne v telovadnici I. mestne deške petrazrednice

v Komenskega ulicah: 1. Predsednik otvori konferenco. 2. Izvolita se dva zapisnikarja in overovatelja. 3. Nadzornikovo poročilo. 4. Podrobni načrti: a) za nadzorni nauk v 1. in 2. šolskem letu, poročevalec Fran Gabršek; b) za domoznastvo v III. razredu, poročevalec Al. Keceelj; c) za zemljepisje in zgodovino v IV. razredu, poročevalec Mat. Janežič; d) za zemljepisje in zgodovino v V. razredu, poročevalka Marijo Marout; e) za prirodopis v III., IV. in V. razredu, poročevalec Fr. Gärtner; f) za prirodoslovje v III., IV. in V. razredu, poročevalec Juraj Režek; 5. Lepopisje na osemrazrednih ljudskih šolah, poročevalec Janez Levec. 6. Popravna znamenja, poročevalec Kar. Simon. 7. Izbor učnih knjig in beril za leto 1903/4. Šolska vodstva, ki žele glede učnih knjig v prihodnjem šolskem letu kakšne izpremembe, naj pošljejo do 20. junija t. l. e. kr. mestnemu šolskemu svetu dotični utemeljeni nasvet, drugače pa negativno poročilo. 8. Poročilo o stanju in računu okrajne učiteljske knjižnice in nasveti o nakupu novih knjig; poročila F. Gabršek. Dotične nasvete je najkasneje do 20. junija t. l. naznaniti dozrajnemu načelniku knjižničnega odbora Fr. Gabršku. 9. Izvolijo se trije udje knjižničnega odbora za upravno dobo 1903/4. 10. Izvoli se stalni odbor za šolsko leto 1903/4. Samostalni predlogi, ki jih je najkasneje do 20. junija t. l. pismeno zglasiti pri stalnem odboru.

Zagrebski „Napredak“ ima hvalevredno navado, da seznanja svoje čitatelje z našimi stanovskimi prilikami in neprilikami. V 13. letošnji številki prinaša zopet več vesti s Kranjske, ki jih je posnel iz našega lista. Nas to prav srčno veseli in hvaležni smo „Napredku“, da kaže vedno toliko zanimanja za delovanje in stremljenje naprednega našega učiteljstva. — Takisto pišejo o nas tudi praške „Učiteljské Noviny“.

Nova šola. Deželni šolski svet je dovolil, da se otvori na Grosupljem enorazrednica.

Razširjanje šole. Enorazrednica v Doljem Zemonu se razširi v dvorazrednico.

Pomanjkanje učiteljev. Ker za razpisano nadučiteljsko mesto na Blokah ni bilo nobenega prosilca, se je poverilo vodstvo in pouk na tej šoli vpokojemu nadučitelju g. Jos. Bozji.

Eskurendna šola se je otvorila v Dolnjem Skrilju. Učiteljem je imenovan g. Fran Höglner iz Štalcarjev.

Učiteljstvo in politika. Francoska kamora je obravnavala dne 5. m. m. naučni budget. Pri tej priliki je klerikalni poslanec Syveton vladi predbacival, da vzgaja učiteljstvo v politične agente. Naučni minister pl. Hartel — pardon! — Chaumié protestuje z največjim ogorčenjem proti taki obdolžitvi francoskega učiteljstva ter hvali učiteljstvo, katerega politično zadržanje je vredno občudovanja, ker vzgaja zveste državljane ter brani republiko in svobodo. Bivši minister Leygues poudarja, da bi bila nevtralnost, katero Syveton od učiteljstva tirja, pravo izdajstvo. Če duhovniki zapuščajo cerkev, da vodijo volilne borbe, potemtakem ima tudi učiteljstvo pravico, udeleževati se te borbe. Kamora je sprejela s 500 proti 1 glasu (Syveton) predlog vlade, v katerem te izjave vlade odobrava ter izreka vsemu učiteljstvu priznanje kamore zaradi vdanosti do Francije.

Ubogi učitelji v Italiji. Učitelji v Italiji trpijo veliko uboštvo. Imajo majhne plače, pa še teh ne dobivajo redno. Šolski ravnatelj v Carovigno je pisal naučnemu ministru Nasiju pismo sledeče vsebine: Ekscelencia! Že pet mesecev nismo učitelji dobili plačila. Med temi so taki, da akoravno so poštenjaki, nimajo kredita za kilogram kruha. O poniževanju, ki ga morajo pretrpeti, nočem govoriti. Tudi ne omenjam velikih obresti, ki so jih morali plačati, tako da so se jim skrčili dohodki za $\frac{1}{3}$ in še več. Pa sramota je, da mora učitelj naroda priti do tega. Že dolgo časa se bore učitelji, da bi jim plačali vsaj eno mesečnino, pa zaman! Učitelji

pisarijo pisma županom, svojim višjim i. t. d., vse zaman! Brzjavili so ministrstvu, da pustijo šole, ako se jih takoj ne plača. Šolske oblasti obljubujejo in obljubujejo; a plačila ni in učiteljstvo še dalje stoka pod jarmom oduševstva v največjem siromaštvu.

Učitelji kot ljudski zastopniki. Zadnji švedski državni zbor je imel v svoji sredi 8 zastopnikov šole. Pri novih volitvah v septembru je pa kandidovalo 17 učiteljev, izmed katerih jih je bilo 11 izvoljenih. Poleg teh sta bila izvoljena tudi 1 šolski nadzornik in urednik švedskega učiteljskega lista. Na Danskem je učitelj predsednik „landthinga“ in naučni minister Christensen je bil pred enim letom vaški učitelj.

Uradni razpisi učiteljskih služeb.

Št. 304.

Kranjsko.

Na I. mestni deški ljudski šoli je popolniti mesto nadučitelja-voditelja s sistemizovanimi službenimi prejemki.

Prosilci naj svoje pravilno opremljene prošnje vlagajo predpisanimi uradnim potom do 15. aprila t. l.

Pomanjkljive prošnje se ne bodo upoštevale.

C. kr. mestni šolski svet v Ljubljani, dne 13. marca 1903.

Št. 380.

Na I. mestni deški ljudski šoli v Ljubljani je stalno popolniti mesto učitelja s sistemizovanimi prejemki.

Prosilci naj vlagajo svoje pravilno opremljene prošnje predpisanimi potom pri c. kr. mestnem šolskem svetu v Ljubljani vsaj do 5. maja t. l. Na pomanjkljive in prekasno došle prošnje se ne bo oziralo.

C. kr. mestni šolski svet v Ljubljani, dne 4. aprila 1903.

Št. 797.

An der zweiklassigen Volksschule in St. Georgen bei Krainburg ist mit Schluss dieses Schuljahres die Oberlehrerstelle mit den gesetzmäßigen Bezügen nebst dem Genusse einer Naturalwohnung zu besetzen.

Die gehörig belegten Gesuche sind im vorgeschriebenen Wege bis zum 9. Mai 1903 hieramts einzubringen.

K. k. Bezirksschulrat Krainburg, am 3. April 1903.

Št. 777.

An der zweiklassigen Volksschule in Pölland bei Bischoflack ist die erledigte Oberlehrerstelle mit den systemmäßigen Bezügen nebst dem Genusse der Naturalwohnung definitiv zu besetzen.

Die gehörig belegten Gesuche sind im vorgeschriebenen Wege bis 5. Mai 1903 hieramts einzubringen.

K. k. Bezirksschulrat Krainburg, am 30. März 1903.

Št. 272.

Štajersko.

Na petrazredni ljudski šoli pri Sv. Tomažu se bode stalno namestila nadučiteljska služba z dohodki po III. krajnem razredu in s prostim stanovanjem.

Prosilci za to mesto, ki morajo biti usposobljeni za pouk v obeh deželnih jezikih in za veronauk, naj vložijo svoje prošnje, s spričevalom usposobljenosti in zrelostnega izpita ter z domovnico opremljene, predpisanimi potom pri krajnem šolskem svetu pri Sv. Tomažu do 30. aprila 1903.

Okrajni šolski svet Ormoški, dne 24. marca 1903.

Predsednik: *Underrain.*

Št. 595.

Na šestrazredni ljudski šoli pri Sv. Barbari v Halozah se stalno ali začasno namestita učiteljski službi z dohodki po III. krajnem razredu in s prosto izbo.

Prosilci ali prosilke naj vložijo svoje prošnje, z izpričevalom usposobljenosti, oziroma zrelostnega izpita in domovnico opremljene, predpisanimi potom do 30. aprila t. l. pri krajnem šolskem svetu pri Sv. Barbari v Halozah.

Okrajni šolski svet Ptujski, dne 24. marca 1903.

Predsednik: *Underrain.*

„Učiteljski Tovariš“ izhaja 1., 10. in 20. dne vsakega meseca ter stoji vse leto 8 K, pol leta 4 K, četrt leta 2 K. Spisi naj se blagovolijo pošiljati samo pod naslovom: Uredništvo „Učiteljskega Tovariša“ v Ljubljani. Naročnino pa prejema g. Frančišek Črnogaj, nadučitelj v Ljubljani (Barje). — Vse pošiljate naj se pošiljajo franco. — Oznanila in poslanice se računajo za stran 30 K, $\frac{1}{2}$ strani 10 K, $\frac{1}{4}$ strani 8 K, $\frac{1}{8}$ strani 4 K; manjši inserati po 20 h petit-vrsta. Večkratno objavljenje po dogovoru. Priloge poleg poštnine 6 K.